

SIIHEN AIKAAN KUN YLLÄKSELLE MAISEMATIETÄ SUUNNITELTIIN

Kirjoittanut: Matti Jäntti

Äkäslompolon ja Ylläsjärven kylät yhdistävää tieyhteyttä oli ennen Rambollin mukaantuloa suunniteltu yli 20 vuotta eri muodoissa. Aluksi oli esillä Yllästunturin itäpuolelle ajateltu, mutta liian kalliiksi arvioitu tunneli, ja sitten tunturin länsipuolella tärkeän virkistysalueen halkaiseva ja siksi vastustettu tieyhteys. 1990-luvun puolivälissä nousi esille toteutuneen 8,8 kilometriä pitkän tien linjausvaihtoehto. Se nimettiin Maisematieksi, koska tieltä avautuu komeita näkymiä Yllästunturin rinteeltä kauas länteen. Maisematiestä laadittiin vuonna 2001 alustava yleissuunnitelma sekä sen täydennys ja tarkennus. Tämä tielinjaus otettiin vuonna 2002 alueen osayleiskaavan muutokseen. Tie valmistui syyskuussa 2006.

Varsinainen tielain mukainen tien-suunnittelu alkoi vuoden 2002 ke-sällä. Voitimme silloisessa SCC Viatekissa tarjouskilpailun, jossa hankkeelle valittiin samassa yhtey-dessä sekä yleissuunnitelman että tie- ja rakennussuunnitelmien tekijä. Tällaista menettelyä, että valitaan kerralla tekijä, joka hoitaa yleis-, tie- ja rakennussuunnitelmat ja myös rakennustyön aikaisen suunnittelun, ei ole tietääkseni kovin usein käytetty. Suunnittelijoita tämä malli motivoi erittäin hyvin. Voi kai perustellusti väittää, että myös tilaaja hyötyy tästä, koska tiedon kulku, eri vaiheissa sovitut menettelytavat ja ratkaisu-

mallit toimivat optimaalisesti ja il-man välikäsiä.

Yleissuunnitelman alkuvaiheesta on mieleen jäänyt kohokohtana ensimmäinen maastokäynti, joka tehtiin lokakuun lopulla 2002. Metsään menivät minun lisäksi **Eevaliisa Härö**, **Petra Tammisto** ja **Sanna Kaikkonen**. Maastoon oli satanut hieman lunta ja pakkasta oli aamulla parikymmentä astetta. Oli hieno ja jännittävä tunnelma lähteä puhtaan luontoon ja nähdä maasto, johon uusi tie tultaisiin rakentamaan. Alustava tielinja oli merkitty maastoon 50 tai 100 metrin välein merkkipaaluilla. Lähdimme liikkeelle

Äkäslompolon puolelta ja apuvälineinä oli karttojen lisäksi Oulun toimiston ensimmäinen gps-paikannin ja suunnistusta harrastavan allekirjoittaneen kompassi. Tielinja löytyi alkuosuudella hyvin, koska näkyvyys oli harvan puuston takia hyvä. Kolmen kilometrin jälkeen merkkipaalujen löytäminen vaikeutui, koska vastassa oli tiheää kuusikko. Paikannuslaitteeseen oli syötetty merkkipaalujen koordinaatit, mutta tiheä puusto vaikeutti ajoittain satelliittiyhteyksiä, jolloin merkkipaaluja piti hakea myös kompassin avulla ja ketjussa kulkemalla.

Eräällä maastokäynnillä arvioitiin tien korkeusasemaa suhteessa maastoon ja mittanauhan avulla muotoiltiin tieluiskan kaltevuutta ja luiskan kulkua. Samalla katsottiin kyseisessä kohdassa tien sijainti ja korkeus niin, että järjestelyt istuisivat mahdollisimman hyvin maastoon.

Suunnittelun alkuvaiheessa nousi esille huolenaiheena Äkäslompolon puolella se, miten uusi tie voitaisiin sijoittaa mahdollisimman hyvin suhteessa alueen lieveuomiin ja latuverkostoon sekä nykyisiin liittymä- ja pysäköintijärjestelyihin. Näistä keskusteltiin erittäin rakentavasti yle-

Maastokäynnillä bongattu kuukkeli oli maisematien symbolina suunnittelun ajan.

sötilaisuuksissa. Kyläläiset ja alueella toimijat, kuten Suunnistusseura Ylläksen Rasti, antoivat alusta alkaen hyviä ideoita suunnittelijoille ja näin löysimme yhteisesti ratkaisun.

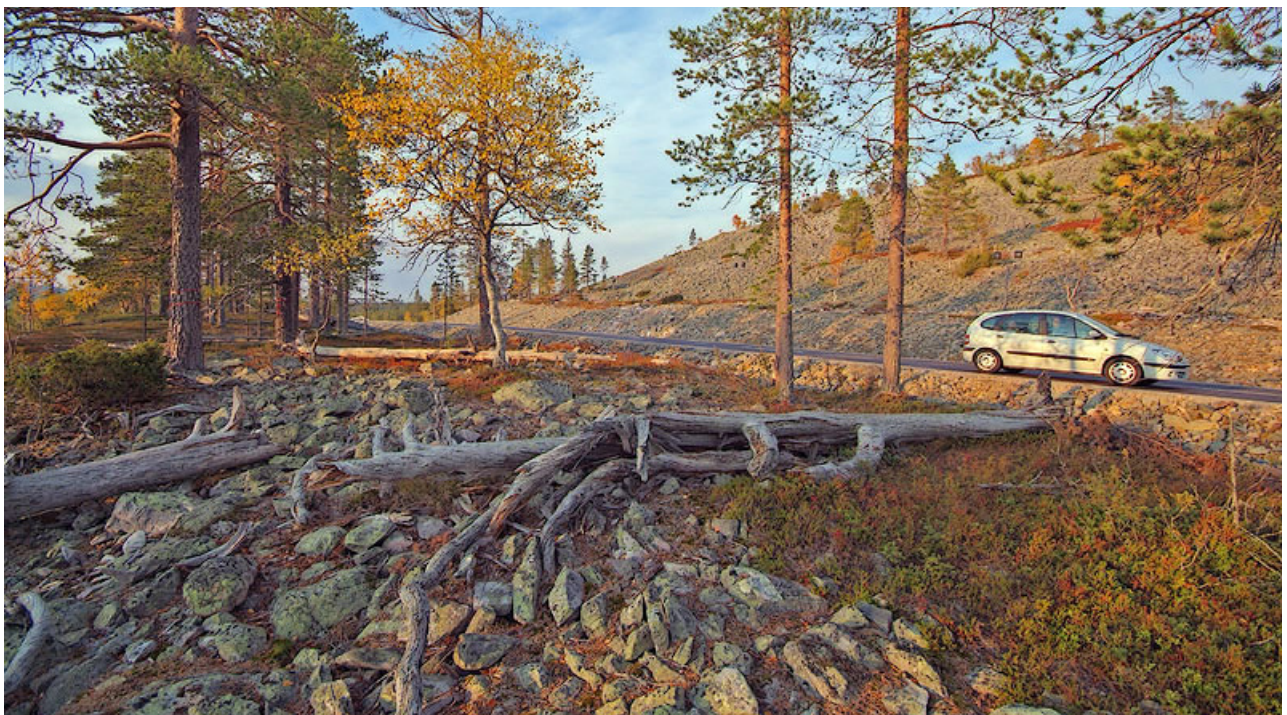
Ylläksen maisematien suunnittelu ja siihen liittyvä kanssakäynti eri tahojen kanssa oli positiivisten odotusten värittämää. Alueella toimijat olivat odottaneet tietä ja hanke oli hyvässä myötätulessa. Suunnittelun etenemisestä kerrottiin laajasti tiedotusvälineille. Hanke oli esillä alusta alkaen internetissä.

Eräs maisematien suunnittelun keskeinen tavoite on ollut tien soveltaminen mahdollisimman hyvin

alueen pienipiirteiseen maastoon. Korkeussuhteiden ja tien maisemallisen näkymisen ohella haasteina olivat lieveuomat, Mustavuoman lehtojensuojelualue, kasvillisuus sekä vesiolosuhteet.

Suunnittelussa on pidetty tärkeänä tuoda esille tien maisemallinen merkitys ja ajomatkan elävöittäminen. Tien sijoittelulla ja korkeusasemalla suhteessa maan pintaan tiestä on pyritty tekemään mahdollisimman ympäristöystävällinen. Lieveuoma-alueella tieluiskien maisemointi on suunniteltu huolellisesti, koska uomat ovat eräs maisemallinen vetoimatekijä alueella.

Maisematie on sovitettu maaston muotojen mukaan maisemaan.

Mustavuoma lokakuussa 2002 maastokäynnillä.

Mustavuoman sillan havainnekuva maaliskuussa 2003 yleissuunnitteluvaiheessa, tällä periaatteella silta on myös toteutettu.

Maisematie kulkee puolimatassa sijaitsevan Mustavuoman lehdon alueella, joka on suojeltu luonnonsuojelulailla. Lupa siihen, että lehdon poikki voidaan rakentaa tie, saatiin yleissuunnittelun aikana tehdyllä asetuksen muutoksella. Ekolo-

giselta kannalta tähän kohtaan todettiin siltaratkaisu ainoaksi mahdollisuudeksi, koska tien on ylitettävä sekä puron vesiuoma että puronvarren lehtokasvillisuusvyöhykkeet niin, että luonnontilan muutokset jäävät mahdollisimman vähäiseksi.

Mustavuoman silta suunniteltiin tunturin rinteeseen suuntaan katsottuna mahdollisimman ylös, jossa lehtoalue on kapeimmillaan. Jotta silta-penkereet kuivattaisivat mahdollisimman vähän alapuolista maastoa, suunniteltiin silta-aukko pitkäksi.

Maisematien ympäristön valaistusta levähdysalueen kohdalla.

Näin pyrittiin turvaamaan uomaan nykyisen kaltainen vesitalous. Mustavuomaan valittiin sellainen silta-tyyppi, jonka rakentaminen ei vahingoita purouoman maastoa. Sillan maatuet jäävät tien päätypenkereen alle, eikä rakentamista varten ole tarvittu suojelualan purouoman pohjasta tuettavia telineitä.

Maisematien lähiympäristöön on suunniteltu erikoisvalaistus. Sen tarkoituksena on luoda pimeän ajan ilmeeksi yhtenäinen, hillitty, lappilaisia luonnonelementtejä ja arvoja korostava valaistuskokonaisuus. Tämä on herättänyt suurta ihastusta tiellä liikkujien taholta.

Luonnonarvoja ja maisemaa korostavaan tiehen sisältyy myös modernia tietotekniikkaa. Tien korkeimmalle kohdalle on rakennettu tiesääntä, jossa on tuulimittari ja kelikamera. Näiden avulla tien kunnossapitäjä pystyy seuraamaan keliolosuhteita ja toimimaan niiden pohjalta.

Lapissa eräänä ongelmana on paannejää, jolla tarkoitetaan veden jäätymistä kerroksittain maan tai kallion päälle. Tästä seuraa pahim-

millaan ojien ja rumpujen umpeen jäätyminen, jolloin jää leviää myös ajoradalle ja vaatii erityistoimia tien hoidossa, jotta liikenne olisi mahdollista. Jotta maisematielle ei tällaisia ongelmia syntyisi, suunniteltiin tien kuivatusrakenteet myös näistä lähtökohdista. Paannejään kannalta pahimmiksi arvioituihin kohtiin on rakennettu lämpöeristettyjä sadevesiviemärinteitä sekä salaojia ja tien poikki on rakennettu hieman normaalia enemmän kuivatusrumpuja.

Oli upea kokemus olla mukana suunnittelemassa Ylläksen maisematietä. Hanke oli erittäin haasteellinen, mielenkiintoinen ja ainutlaatuinen. Vastaavaa kohdetta ei varmaankaan satu toista kertaa kohdalle. Tässä hankkeessa saatoimme toimia aidosti kiinteässä vuorovaikutuksessa tilaajan, kunnan, alueen elinkeinoelämän ja asukkaiden kanssa ja olimme edistämässä hyvän hankkeen toteuttamista.

Vaikka tien rakentamisesta koskemattomaan luontoon on vääjäämättä myös haittoja, ovat kokonaisuhyödyt tässä hankkeessa selkeästi

haittoja suuremmat. Maisematie lisää erittäin paljon Ylläksen alueen vetovoimaisuutta. Ajomatkat ja ajoajat lyhenevät. Uusi tieyhteys on mahdollistanut matkailuelinkeinojen toimintojen tehostamisen. Jo yleissuunnitteluvaiheessa arvioitiin, että maisematien myötä Ylläksen matkailuelinkeinoissa lähtisi liikkeelle aivan uusi kehitysvaihe, joka tulisi merkitsemään tulevaisuudessa satoja uusia työpaikkoja. Tämä näyttää toteutuneen vähintäänkin odotusten mukaan. Rakennustoiminta on ollut viime vuosina erittäin vilkasta ja myös matkailulla on isoja suunnitelmia alueen kehittämiseksi. Myös yhteiskunnallisten palvelujen kannalta uudella tieyhteydellä on merkittäviä hyötyjä. Nopeamman ja turvallisemman tieyhteyden kautta voidaan hyödyntää nykyisiä palveluja aikaisempaa paremmin ja saada näin säästöjä yhteiskäytön myötä. Tässä suhteessa hyötyjä ovat palo- ja pelastustoimi, koulutoimi sekä päiväkodit.

